

УДК 347.998.855(477)

Володимир Михайлович БЕВЗЕНКО,

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ, ДІЙ, БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЩОДО РЕЄСТРАЦІЇ ЗНАКІВ ДЛЯ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Висновок про природу правовідносин щодо державної реєстрації знаків для товарів і послуг та можливість їх оскарження в адміністративному судочинстві, ми можемо зробити, проаналізувавши критерії адміністративної юрисдикції (або інакше кажучи, – ознаки правовідносин). Ці критерії та їх аналіз є одними із передумов успішного захисту суб'єктивних прав, свобод, інтересів в адміністративному суді. Відсутність принаймні одного із критеріїв обумовлюватиме неможливість такого захисту в адміністративному судочинстві або, у кращому випадку, ускладнення проходження адміністративної справи в суді.

Пропонується визнавати існування адміністративно-правових відносин за сукупної наявності *таких критеріїв (ознак)*:

1) Присутність у спірних правовідносинах *суб'єкта владних повноважень* (суб'єкта публічної адміністрації), який, щоправда, лише у загальному вигляді описаний у ст. 3, 48, 171-183⁷ Кодексу адміністративного судочинства України, ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Обґрунтовуючи природу цих суб'єктів як учасників адміністративно-правових відносин, мусимо звернути увагу на дві особливості.

По-перше, слід пам'ятати, що будь-який суб'єкт владних повноважень наділений повноваженнями різної галузевої належності. Тож оцінюючи рішення, (дій, бездіяльності), маємо однозначно визначати, які саме повноваження цей суб'єкт владних повноважень здійснював у спірних правовідносинах. Якщо були реалізовані адміністративні повноваження – такі рішення мають оскаржуватися й розглядатися за правилами Кодексу адміністративного судочинства України. У випадку здійснення суб'єктом владних повноважень цивільних повноважень – його рішення (дії, бездіяльність) мають оскаржуватися і розглядатися за правилами Цивільного процесуального кодексу України.

По-друге, поняття «суб'єкт владних повноважень», з огляду на національне законодавство, практику реалізації адміністративного законодавства, судову практику, – є відносним, оскільки постійно збагачується новими утвореннями (суб'єктами), які принципово його (тобто це поняття) розширюють.

По-третє, варто враховувати, що суб'єкт владних повноважень може застосовувати різні інструменти діяльності (нормативні акти, адміністративні акти, адміністративні договори, акти-планування, акти-дії, приватно-правові інструменти діяльності). Такі інструменти діяльності слід відрізняти від вчинення цим суб'єктом юридично нейтральних дій (наприклад, надсилання листів, надання рекомендацій чи роз'яснень), які не можуть бути предметом оскарження та розгляду в адміністративному суді.

По-четверте, для функціонування суб'єктів владних повноважень притаманне явище публічного правонаступництва, яке хоча й не є перманентним для цих суб'єктів, але час від часу може статися з деякими суб'єктами владних повноважень. Саме таке правонаступництво нещодавно відбулося із Державною службою інтелектуальної власності, яке було ліквідоване, а його повноваження – успадковані Міністерством економічного розвитку та торгівлі України.

2) Наявність саме адміністративно-правових відносин. Про такі правовідносини ми можемо говорити у разі, якщо вони відповідають таким ознакам: 1) виникають на підставі, у зв'язку та на виконання норм адміністративного права; 2) виникають за участю суб'єкта владних повноважень; 3) мета виникнення таких правовідносин – реалізація, забезпечення або досягнення суспільно-публічного інтересу; 4) у межах таких правовідносин застосовуються інструменти діяльності публічної адміністрації (нормативні акти, адміністративні акти, адміністративні договори, акти-планування, акти-дії, приватно-правові інструменти діяльності).

Приблизний перелік адміністративно-правових відносин хоча й міститься у ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України, однак об'єктивно ці відносини не завжди можливо однозначно й беззаперечно співвіднести (порівняти) із тими правовідносинами, які формуються в практичній діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

3) Здійснення у спірних правовідносинах суб'єктом публічної адміністрації одного із видів адміністративної діяльності, а саме:

– здійснення державного управління (виконання функцій державного управління);

– укладання та виконання адміністративних договорів, поняття яких визначено у п. 14 ч. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України;

– надання адміністративних послуг (зокрема, державна реєстрація знаків для товарів і послуг);

– вчинення загально-організаційних дій та операцій (наприклад, приймання та реєстрація поданих заявок щодо державної реєстрації знаків для товарів і послуг тощо).

4) Застосування у спірних правовідносинах норми (норм) адміністративного права (ці норми, зокрема, містяться у Законі України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг») та реалізація суб'єктом права (прав) у сфері публічного адміністрування. Подаючи заявку про реєстрацію знаків для товарів і послуг, особа звертається до суб'єкта публічної адміністрації,

який уповноважений на здійснення публічного адміністрування, тобто реалізацію адміністративної компетенції для забезпечення здійснення суб'єктивних прав, свобод та інтересів.

Отже оскарження рішення, (дій, бездіяльності) суб'єкта публічної адміністрації щодо реєстрації знаків для товарів і послуг в адміністративному судочинстві у процесуальному вимірі не потребує застосування надзусиль та надзвичайного аналізу норм адміністративного процесуального права.

Як ми могли переконатися, успішність оскарження рішення щодо реєстрації знаків для товарів і послуг в адміністративному судочинстві криється саме в аналізі спірних правовідносин, правильному визначенні їх галузевої природи, вмінні відмежувати адміністративно-правові відносини від інших публічно-правових або приватно-правових відносин.

Усвідомлення адміністративно-правової природи рішення, (дій, бездіяльності) суб'єкта публічної адміністрації щодо реєстрації знаків для товарів і послуг, знання положень Загального адміністративного права та вміння співвіднести їх із фактичними обставинами – є запорукою успішного захисту суб'єктивних прав, свобод, інтересів в адміністративному судочинстві від рішення, дій, бездіяльності щодо реєстрації знаків для товарів і послуг.

Втручання адміністративного суду в розсуд, який здійснює державну реєстрацію знаків для товарів і послуг – ще одна об'єктивно існуюча масштабна складність, яка перешкоджає якісному та повноцінному оскарженню рішення, (дій, бездіяльності) щодо реєстрації знаків для товарів і послуг та захисту у зв'язку із цим оскарженням прав, свобод, інтересів.

Із втручанням в адміністративний розсуд адміністративного суду пов'язано декілька обставин.

По-перше, належної оцінки і сторонами, і адміністративним судом потребує адміністративний розсуд (розсуд суб'єкта публічної адміністрації).

По-друге, адміністративний розсуд слід відповідно співвіднести із розсудом адміністративного суду (процесуальним розсудом).

По-третє, слід встановити наскільки далеко адміністративний суд може зайти, застосовуючи процесуальний розсуд щодо розсуду адміністративного (розсуду суб'єкта владних повноважень).

Відповіді на ці питання лежать у площині як науки Загального адміністративного права так і Адміністративного процесуального права.

Список бібліографічних посилань

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35—36, № 37. Ст. 446.
2. Про доступ до публічної інформації: закон України 13 січня 2011 року № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.
3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. Ст. 36.

Одержано 12.06.2017